

אומרים בו 'טרח וכתב', רק בדבר הנלמד במה הצד משני מקומות. וע' גם בתוס' שם קלג רע"א. וערש"ל וערוך לנר סנהדרין מ: ובמובא ביוסף דעת פסחים כח סע"ב.

וכן לענין שאר מידות אמרו כן – ע' ב"מ פרק ה' לענין גזרה שוה; ר"ן נדרים ג לענין הקש; חדושי הרמב"ן שבת סד, וכן ע"ש בתוס' קלג רע"א דמלתא דאתיא במה הצד טרח וכתב לה קרא; תוס' זבחים ח רע"ב; שער המלך ריש הל' שחיטה.

כל מעשה יום הכפורים האמור על הסדר אם הקדים מעשה לחברו לא עשה כלום... ע' משא ומתן רחב בכללות הענין, בחדושי רעק"א; חדושי הגר"ח הלוי הל' עיוהכ"פ; חזו"א קכו; שו"ת אבני נזר או"ח תנו; שו"ת בית זבול ח"ב כו; חדושי הגרא"ל מאלין ח"ב יד; קדשי שעה סי' לט.

(ע"ב) 'אמר רבי חנינא: קטורת שחפנה קודם שחיתתו של פר לא עשה ולא כלום... צורך פנים כפנים דמי. תנן, אם עד שלא גמר מתנות שבפנים נשפך הדם יביא דם אחר ויחזור ויזה בתחילה מבפנים, ואם איתא, יחזור ויחפון מבעי ליה'. לכאורה יכול היה להקשות גם ללא דברי רבי חנינא; 'יחזור ויקטיר מבעי ליה' שהרי הקטרה עבודת פנים היא ממש ולכל הדעות סדרה מעכב. ואולם לפי מה שצדדו בתוס' ישנים בכוונת רש"י שאם הקדים עבודת פנים לעבודת חוץ אינו מעכב כי רק איחור העבודה נחשב שינוי לעכב ולא הקדמתה, אם כן מה שאמר רבי חנינא שחפינה קודם שחיתת הפר מעכבת היינו מפני איחור שחיתת הפר, ומשום שהשחיטה צורך פנים היא. הרי לפי זה לולא דברי רבי חנינא אין צריך להקטיר שנית (עפ"י רעק"א. ע"ש ובאחרונים המצוינים לעיל).

דף טא

'תרגמא עולא במתנות שבהיכל'. ואף לפי מה שאנו נוקטים להלכה כרבי יהודה שדברים הנעשים מחוץ לקדש הקדשים אין סדרם מעכב (וכפרש"י), לכתחילה צריך לחזור ולהזות מדם השעיר לאחר דם הפר שיהא נעשה כסדר. [וכן בהקדים מתנות של פר במזבח למתנות של שעיר בהיכל, הגם שאינו מעכב לפסול זריקת דם הפר, צריך לכתחילה לחזור ולהזות דם הפר על המזבח אחר השעיר] (עפ"י להם משנה; לקוטי הלכות).

'ת"ר וכפר את מקדש הקדש זה לפני ולפנים. אהל מועד זה היכל. מזבח – כמשמעו. רש"י מפרש שהדרש מתייחס למקומות שבהם ארעה הטומאה. ואילו התוס' (בשבועות יג:) מפרשים על ציון מקום ההזאות [ו'עזרות' היינו שפיכת שיריים שבעזרה. ונקט 'עזרות' בלשון רבים כדרכו. ריטב"א], ונצרך הכתוב ללמד שכל כהן משוח או מרובה בגדים מזה באותם מקומות, ולא אהרן בלבד הכתוב בפרשה. והרמב"ן כתב (בפרוש התורה ויקרא טו, יח) שכל קבוצת הזאות מכפרת על טומאה שארעה במקומה; ההזאות שבין הבדים מכפרות על טומאה שארעה לפני ולפנים. אלו שעל הפרוכת מכפרות על טומאת היכל וכליו. ומתנות הדם שעל המזבח מכפרות על טומאת המזבח וקדשיו כגון הקטורת, ולכן מחלקן הכתוב ומזכיר כל כפרה לעצמה.

'כפר אלו הלויים. הושוו כולן לכפרה אחת שכולן מתכפרים בשעיר המשתלח בשאר עבירות'. ביכפר האחרון השוה הכתוב כהנים לויים וישראלים. ואף על פי שהכתוב מדבר בשעיר הפנימי, אם

אינו ענין לפנימי שהרי הכהנים חלוקים משאר העם להתכפר בפרו של אהרן, תנהו ענין לכפרת שעיר המשתלח בשאר עבירות (עפ"י רש"י וריטב"א שבועות יג:).

'אמר רבי יוחנן: ושניהם מקרא אחד דרשו'. כיוצא בזה פירש רבי יוחנן לעיל ס. מחלוקת התנאים, 'ושניהם מקרא אחד דרשו...'. וכן דרכו במקומות רבים; שבת ק"ז: עירובין כו. קה. פסחים סח: ר"ה ה. י: ביצה טו: תענית כט: מגילה ו: יט. קדושין גב: סנהדרין עח: קב: זבחים נח. מנחות כב. צז. חולין קא: ערכין לב. וכן דרכו לפרש מח' תנאים ב'משמעות דורשין' – כמצוין בב"מ גב: וכן דרכו בהעמדת כמה תנאים בשיטה אחת – כמצוין בזבחים מז: [יצויין שכן דרכו של אב"י בכמה מקומות, להעמיד תנאים בשיטה אחת וגם לפרש מחלוקתם ב'משמעות דורשין' – כמצוין בקדושין מח: ובב"מ כו.].

ככלל, נראה ממקומות רבים ששיטתו של רבי יוחנן מתבטאת במגמה לאחד הדברים והדעות (כנ"ל) ולהכלילם תחת מסגרת אחת רחבה. ע' במצוין במנחות קד כמאה דוגמאות.

'נתן מקצת מתנות שבפנים ונשפך הלוג...'. סדר הקרבת קרבנות המצורע בטהרתו, כך הוא: הכהן לוקח את האשם כשהוא חי ומניפו עם לוג שמן, המצורע סומך על האשם [בהכניסו את ידיו לפני משער נקנור], שחט השוחט את האשם, ושני כהנים מקבלים את דמו; האחד מקבל בכלי ומוליכו אל המזבח וזורקו עליו, והשני מקבל הדם בידו הימנית ומערה לידו השמאלית ונותן בידו הימנית על תנוך אוזן המצורע הימנית, ועל בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית.

אחר מתן הדם, נוטל הכהן מלוג השמן ויוצק לכף יד חברו [ואם יצק לידו שלו – כשר], וטובל אצבעו הימנית בשמן שבכפו ומזה שבע פעמים כנגד בית קדש הקדשים.

[הכהן המזה עומד בעזרה (עפ"י תוס' מנחות עד: ד"ה איכא). ומה שאמרו בבב"מ 'נתן מקצת מתנות שבפנים' – לאו דוקא, שלא היה נכנס בפנים אלא היה עומד בשער ניקנור (תוס' ישנים. ולפנינו הגירסה 'בהיכל', ואולם בתוספתא ובכ"י הגירסה 'בפנים'. ע' דק"ס). ויש ראשונים הסוברים שעומד בהיכל ומזה בפרוכת. (מאירי כאן; רש"י לעיל כד. ומנחות עד: בכתי"י)].

אחר כך בא אצל המצורע ונותן מן השמן על מקום דם האשם. הנותן מן השמן שבכפו – יתנונו על ראש המיטה. שאר הלוג מחולק לכהנים.

אחר כך מקריב הכהן את החטאת ואחר את העולה (עפ"י רמב"ם הל' מחוסרי כפרה ד, ב).

(ע"ב) 'ותני תנא צריך ואין לו תקנה?...' היה יכול לתרץ שכאן דוקא נקט התנא 'צריך' הגם שאין לו תקנה משום ששנה אשם שנשחט שלא לשמו והרי בזה מתפרש 'צריך' ויש לו תקנה (עתוס'), לכך כלל בלשון זו גם כשלא נתן על גבי בהונות שבזה צריך ואין לו תקנה. אלא שהגמרא מפרש את האמת, שפעמים שונה התנא 'צריך' בזמן שאין לו תקנה (חדושים ובאורים).

'ולקח מדם האשם. יכול בכלי, תלמוד לומר ונתן – מה נתינה בעצמו של כהן אף לקיחה בעצמו של כהן'. התוס' תמדה הלא גם בקרבן חטאת נאמר ולקח ונתן. ע"ש.

ונראה שהדרש מבוסס על יתור הכתוב שנאמר באשם מצורע עשיר (ויקרא יד, יד) ולקח הכהן מדם האשם ונתן על תנוך... – לאיזה צורך הכפיל שוב 'הכהן'? – אלא בא להורות מה נתינה בעצמו של כהן אף לקיחה בעצמו של כהן, אבל בחטאת אין כתיב (שם ד, ל ד) אלא 'כהן' אחד (עפ"י משך חכמה ויקרא יד, יג).